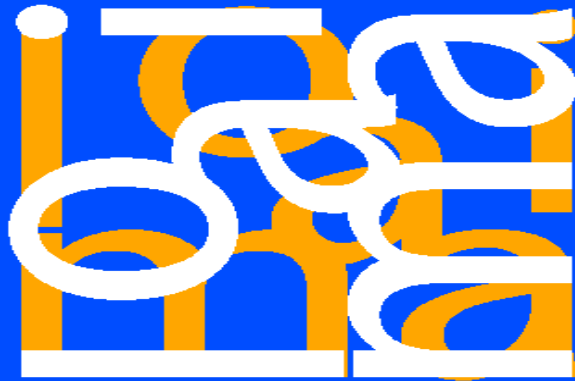


Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuk- sen ohjaussuunni- telma 2016

KOULA 28.4.2016 Liite 4



SISÄLLYS

1. YLEISTÄ OHJAUKSESTA... 3
 - 1.1. Kohti kokonaisvaltaista ohjausta... 3
 - 1.2. Holistinen ohjausmalli... 3
 - 1.3. Roolit ja vastuut koulun ohjauksessa... 8
2. OHJAUS VUOSILUOKILLA 0 – 6... 8
3. OHJAUS ESIOPETUKSESSA... 9
 - 3.1. Koulumaiseen toimintaan perehtyminen... 9
 - 3.2. Yhteistyö huoltajan kanssa... 9
 - 3.3. Oppilashuolto...10
 - 3.4. Esikoulusta tulevien perehdyttäminen... 10
 - 3.5. Aamu- ja iltapäivätoiminta... 11
 - 3.6. Lähtötasomittaukset ja kouluvalmiustutkimukset... 11
 - 3.7. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe... 11
4. OHJAUS ALAKOULUSSA... 13
 - 4.1. Ohjaus alaluokilla 1-2... 16
 - 4.1.1. Koulun käytänteisiin ja oppimisympäristöön perehdyttäminen... 16
 - 4.1.2. Kasvun ja kehityksen tukeminen... 16
 - 4.1.3. Opiskelutaitojen ohjaaminen... 17
 - 4.1.4. Työelämään tutustuminen... 17
 - 4.1.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö... 17
 - 4.1.6. Oppilashuolto... 18
 - 4.2. Ohjaus alaluokilla 3-6... 19
 - 4.2.1. Kasvun ja kehityksen tukeminen... 19
 - 4.2.2. Opiskelutaitojen ohjaaminen... 20
 - 4.2.3. Työelämään tutustuminen... 21
 - 4.2.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö... 21
 - 4.2.5. Oppilashuolto... 21
5. OHJAUS ENNEN YLÄLUOKKIEN ALKUA... 22
 - 5.1. 6.- luokkalaisten perehdyttäminen... 22
 - 5.2. Oppilashuolto ja nivelpalaverit... 23
 - 5.3. Kodin ja koulun yhteistyö... 24
6. OHJAUS VUOSILUOKILLA 7 – 9... 24
 - 6.1. Ohjaus 7.- luokan alussa... 25
 - 6.1.1. Koulun käytänteisiin perehdyttäminen... 25
 - 6.1.2. Ryhmäytyminen... 25
 - 6.1.3. Oppimaan oppimisen ja opiskelun taidot... 26
 - 6.1.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö... 26
 - 6.1.5. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö... 26

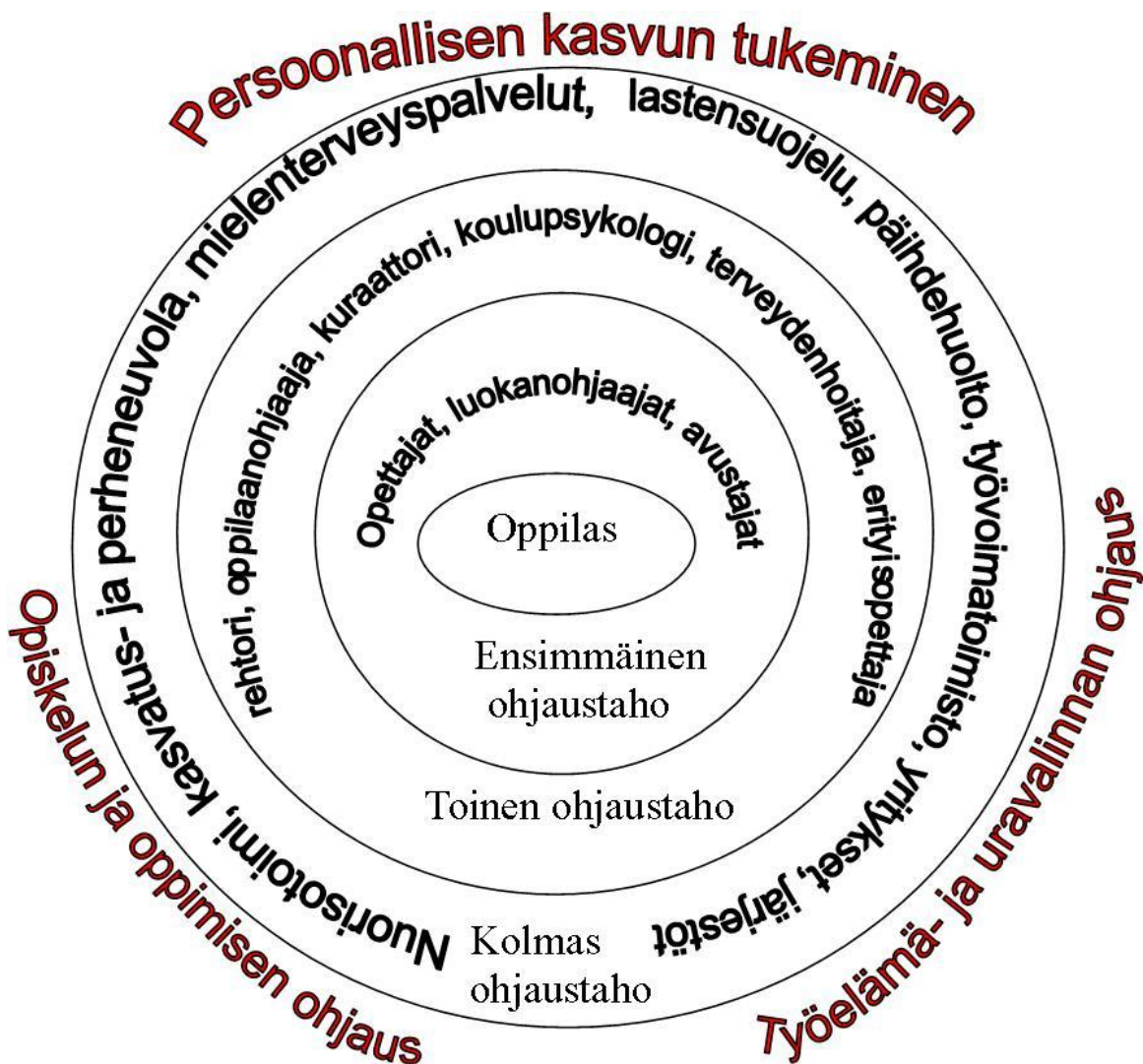
6.2. Ohjaus opintojen aikana... 26	
6.2.1. Opintojen etenemisen seuranta ja opintojen tukeminen... 27	
6.2.2. Opiskelutaitojen kehittymisen tukeminen... 27	
6.2.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö... 27	
6.2.4. Valinnaisainevalinnat... 28	
6.2.5. Oppimiskeskustelut... 28	
6.2.6. Ohjauskeskustelut... 28	
6.2.7. Työelämäyhteistyö... 28	
6.2.8. TET... 29	
6.2.9. Oppilashuolto... 30	
6.2.10. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö... 30	
6.3. Ohjaus opintojen päättövaiheessa... 30	
6.3.1. Yhteishakuinformaatio ja -käytännöt... 32	
6.3.2. Tutustumisvierailut ja vierailijakäynnit... 32	
6.3.3. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut... 32	
6.3.4. Erityistä tukea tarvitsevien sekä S2- oppilaiden ohjaus... 32	
6.3.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö... 33	
6.3.6. Jälkiohjaus... 33	
6.3.7. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö... 33	
6.4. Ohjaus peruskoulun opintojen jälkeen... 34	
6.4.1. Ilman opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus... 34	
6.4.2. Jatkosijoittumisen ja toisella asteella opiskelevien seuranta... 34	
7. OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN JA TOIMIVUUDEN ARVIOINTI... 34	

1. YLEISTÄ OHJAUKSESTA

1.1. Kohti kokonaisvaltaista ohjausta

Ohjauspalveluita tuotetaan eri toimintaympäristöissä, joista yksi on koulu. Koulussa ohjaus nähdään kaikkien toimijoiden yhteisenä tehtävänä. Myös perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää kaikilta opettajilta ohjaajuutta. Alla olevassa kuvassa on esitetty holistinen ohjausmalli.

1.2. Holistinen ohjausmalli



Mallin taustalla on ajatus koko koulun asiantuntijayhteistyöstä ohjauksessa. Siinä kaikilla koulun opettajilla ja ohjaushenkilöstöllä on omat vastuunsa ja roolinsa ohjauksen kokonaisuudessa. Ohjaus nähdään mallissa tavoitteiltaan ja toiminnaltaan yksilötason vuorovaikutusta laajempaan järjestelyyn, kokonaisvaltaisena tehtävänä ja toimintatapana organisaatiossa. Ohjattavien yksilölliset ohjaustarpeet edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä ja jaettua moniammatillista ohjausasiantuntijuutta. Holistisuus viittaa lisäksi eri toimijoiden väliseen verkostoyhteistyöhön ja jaettuun asiantuntijuuteen. Ohjaustoiminnan näkökulmasta on keskeistä, että kaikki ohjaustahot ovat tietoisia omasta roolistaan kokonaisuudessa, sekä muiden toimijoiden asiantuntijuudesta ohjauksen yhteistyö- verkostossa. Holistisen ohjausmallin yhteistyötahoina ovat myös oppilaitoksen ulkopuoliset asiantuntijat. (Kasurinen & Merimaa 2005, 44.)

Holistisessa, opiskelijakeskeisessä ohjausmallissa ohjaus jaetaan kolmeen tavoite- ja sisältöalueeseen, jotka eivät ole erillisiä vaan monilta osin päällekkäisiä ja toisiaan tukevia. Alueet ovat opiskelun ja oppimisen ohjaaminen, kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä elämänsuunnittelun- ja uranvalinnan ohjaus. Malli integroi ohjauksen kolme keskeistä osa-aluetta käytännön kasvatus-työssä ja siinä korostuu nuoren yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen oppimisen, kasvun ja kehityksen sekä henkilökohtaisen elämänsuunnittelun tukeminen kaikessa koulun opetus- ja kasvatustyössä.

Opiskelun ja oppimisen ohjaus on oppimisen metataitojen kehittämistä. Näitä metataitoja ovat esimerkiksi lapsen ja nuoren kuva itsestä oppijana, itsetuntemus ja itsetunto, valintakypsyys ja päätöksentekotaidot. Kyse on siis monipuolisesta oppimisen ja opiskelun etenemisen tukemisesta sekä opiskelutaitojen kehittymisen ohjaamisesta. Tavoitteena on perehdyttää opiskelija uuteen opiskeluympäristöön ja -yhteisöön, avustaa häntä opiskelun suunnittelussa ja etenemisessä sekä vahvistaa opiskelu- ja koulutusmyönteisyyttä ja elinikäisen oppimisen ajatusta. Oppimisen ja opiskelun ohjaus on tiiviisti yhteydessä opetukseen ja oppimistavoitteiden saavuttamiseen. Uudenlaisten opiskelutaitojen sekä oman oppimisen arviointitaitojen kehittyminen on osa opiskelun ja oppimisen ohjausta. (Nykänen ym. 2007, 167.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyli- ja kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan. Eri oppiaineiden yhteydessä käydään läpi oppimistyyli- ja menetelmiä sekä etsitään toimivia menetelmiä kyseisen aineen opiskelulle. Arviointikriteerien selventäminen auttaa oppilasta arvioimaan omia suorituksiaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Omien opiskelutaitojen ja -valmiuksien tunteminen auttaa oppilasta

selviytymään yhteiskunnassa, joka edellyttää elinikäisen oppimisen valmiuksia. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa. Ohjaustilanteisiin ja kouluun on pystyttävä luomaan salliva ja turvallinen ilmapiiri, niin että oppilas kokee voivansa keskustella oppimiseensa liittyvistä kysymyksistä. Koko perusopetuksen ajan olisi opetukseen sisällytettävä sellaisia harjoituksia, joiden avulla oppilaat voivat kehittää oppimisvalmiuksiaan ja tunnistaa oppimisvaikeuksiaan. Opetussuunnitelmassa korostetaan jokaisen opettajan valmiutta tunnistaa ne oppimisvaikeudet tai muut ongelmat, jotka haittaavat opiskelua. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Oppilaan tulisi oppia etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että oppilas oppii hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä ja suhtautumaan myös kriittisesti tietolähteisiin. Oppilasta tulisi ohjata käyttämään internetissä olevia ammatillista suuntautumista tukevia harjoituksia ja hyödyntämään harjoitusten tuloksia. Ohjaussuunnitelman tulisi sisältää tietoja, miten esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksikäyttäen voidaan kehittää ohjaus- opiskelu- ja opetusmenetelmiä. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59; Nykänen ym. 2007, 175.)

Kasvun ja kehityksen tukeminen on ohjausta henkilökohtaisissa ja sosiaalisissa kysymyksissä. Kokonaisvaltainen oppilaskeskeinen ohjausmalli palvelee peruskouluikäistä nuorta ohjattavaa, koska ohjauksen näkökulma kaikilla ohjaustasoilla tarkoittaa myös oppilaan herkässä vaiheessa olevan persoonallisen kasvun ja itsetunnon kehityksen huomioimista sekä psykososiaalista tukea. Oppilas oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen. Tavoitteena on, että vähitellen peruskoulun aikana oppilas oppii ottamaan vastuuta opinnoistaan, koulutehtävistään ja valinnoistaan. Hyvä itsetuntemus auttaa oppilasta tekemään itselleen sopivia valintoja opintojaan ja jatko-opiskelua koskien. Oppilaan on opittava tiedostamaan, minkälainen hän on oppijana ja mitä asioita hän pitää tärkeänä. Ohjauksella pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa ja autetaan häntä löytämään omat vahvuutensa sekä pyritään kehittämään reflektiivistä ajattelua ja itsearviointia. On tärkeää, että jokainen saa myös myönteisiä kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä opintopolkunsa aikana. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Oppilaiden on opittava toimimaan erilaisissa ryhmissä, käyttämään

erilaisia yhteistyömuotoja sekä noudattamaan yhteisön sääntöjä. Oppilaille on luotava mahdollisuuksia ja kannustettava heitä osallistumaan ja vaikuttamaan kouluyhteisön toimintaan. Tärkeitä taitoja myös työelämää varten ovat toisten huomioiminen sekä omien oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtäminen. Onnistunut ohjaus tukee oppilaan yleisten työelämävalmiuksien kehittymistä. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Oppilaan tulee saada tukea ja ohjausta siirryttäessä koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa. Siirtyminen eri kouluasteelta toiselle on aina opintopolun kriittinen kohta ja etenkin toisen asteen siirtymä vaatii määrätietoista ohjausta ja tiedottamista oppilaille. Yhteistyö oppilaitosten välillä on välttämätöntä erityisesti silloin, kun oppilaalla on erityisen tuen tarvetta. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53 – 59.)

Elämänsuunnittelun- ja uranvalinnan ohjaus sisältää ohjauksen, joka liittyy koulutus ja ammatinvalintaan. Ohjauksen avulla pyritään lisäämään koulutukseen ja työhön sitoutumista. Tavoitteena on, että oppilas oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa. Oppilaan on opittava tunnistamaan päätöksentekoonsa vaikuttavia tekijöitä. Oppilaanohjauksessa nuoria on valmistettava yhteiskunnan epävarmuuteen ja muuttuviin olosuhteisiin sekä luotava heille käsitys niistä mahdollisuuksista ja rajoituksista, jotka ovat vaikuttamassa heidän uraansa ja elämänsä koskeviin päätöksiin. Oppilaan on opittava keskustelemaan näistä tekijöistä oppilaanohjaajan sekä huoltajiensa kanssa. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas pyrkii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen. Oppilaanohjaukseen on koko yläkoulun ajan sisällytettävä tietoa työelämästä ja eri ammattialoista. Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin. Ohjauksessa on huolehdittava siitä, että oppilailla on tietoa myös mahdollisuuksista opiskella ja työskennellä ulkomailla. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53–59.)

Tavoitteena on, että oppilas saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammattivalinnoissa. Oppilasta autetaan saamaan tietoa eri ammattialoista. Oppilaanohjauksen tehtävä on kyseenalaistaa stereotyyppinen ajattelu ja tukea niitä oppilaita, jotka valitsevat omien vahvuksiensa ja kiinnostuksensa mukaisia ammattialoja valtavirrasta poiketen. (Kasurinen & Merimaa 2005, 53 – 59, Lairio & Puukari 1999, 6, 30–31.)

Mallin mukaan ohjauksen asiantuntijuus on porrastettu kolmeen tasoon ja ohjausta toteuttavat oppilaitoksessa useat henkilöt. Opiskelijoiden yksilölliset ohjaustarpeet edellyttävät hyvin eritavoin erikoistunutta ohjausasiantuntijuutta ja eri sisältöistä ohjausta. Mitä vaativampaa henkilökohtaista ohjausta oppilas tarvitsee, sitä pidemmälle erikoistunutta ohjaushenkilöstöä käytetään. Malli on myös työnjaollinen kuvaus ohjaushenkilöstön vastuista koulun sisällä. (Honkanen 2006, 139, Kasurinen 2004, 41, Lairio & Puukari 1999, 29.)

Ohjauksen keskiössä on ohjattava ja hänen sosiaalinen ryhmänsä. Ohjaus lähtee opiskelijan ohjaustarpeesta. Vanhemmat ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita koulun kokonaisvaltaisessa ohjausmallissa ja ohjausyhteistyön kohteena on koko oppilaan sosiaalinen ryhmä. Vanhempien rooli ohjauksessa on merkittävä, mutta holistisessa mallissa varsinaisina toimijoina ovat institutionaaliset tahot. Oppilas osallistuu ohjauksen prosessiin oman elämänsä asiantuntijana ja ohjattavan lähipiiri, esimerkiksi perhe ja tukihenkilöt otetaan ohjausprosessiin mukaan. Vanhempien/huoltajien asiantuntemus on ohjauksen voimavara. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeä tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. (Nykänen ym. 2007, 214.)

Oppilaan ensimmäinen ohjaustaho on opettaja. Ensimmäisellä ohjaustasolla toimivat esikoulussa esikoulunopettaja, alakoulussa luokanopettaja ja yläkouluissa aineenopettajat, luokanvalvojat ja oppilaanohjaajat (ohjatessaan luokkamuotoisesti). Ohjaukseen osallistuvat myös avustajat. Oppilaanohjaajan rooli on tavallaan kaksijakoinen, koska hän toimii myös luokkamuotoisissa ohjaustilanteissa ja kohtaa oppilaita ryhmissä ja koulun arjessa päivittäin. Myös luokanopettajan ja aineenopettajan toimenkuvat ovat muuttuneet, tiedon- ja oppimiskäsityksen muuttuessa, tiedonjakajasta ja auktoriteetista kohti vuorovaikutuksellisen oppimisprosessin ohjaamista. Huomio tulisi kiinnittää erityisesti ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä mahdollisten ongelmien havaitsemiseen ja varhaiseen puuttumiseen. Tehostetun tuen tarpeessa olevat oppilaat opettajat lähettävät saamaan tukea seuraavan ohjaustahon asiantuntijoilta. Opettajat toimivat koulun toimintamallin mukaisesti ja vievät huolen herätessä asian esim. koulussa toimivan moniammatillisen opiskeluhuoltoryhmän pohdittavaksi.

Toisella ohjaustasolla toimii oppilaitoksen muu opetus- ja ohjaushenkilökunta, kuten oppilaanohjaaja, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja ja rehtori. Nämä ohjaustahot tekevät läheistä yhteistyötä opettajien sekä muiden ohjausasiantuntijoiden kanssa ja toimivat opiskeluhuoltoryhmän jäseninä.

Kolmas ohjaustaho on opetustyöhön osallistumaton henkilö tai oppilaitoksen ulkopuolinen asiantuntija. Tällä ohjaustaholla toimivat oppilaitoksen ulkopuoliset ohjaustahot, jotka toimivat yhteiskunnan ohjaus- ja tukipalveluorganisaatioissa, kuten nuorisotoimi, kasvat- tus- ja perheneuvola, mielenterveyspalvelut, lastensuojelu, päihde- huolto, työvoimatoimisto, yritykset ja järjestöt. He voivat osallistua myös oppilaitoksen ohjaustoiminnan kehittämiseen ja kouluttami- seen. (Lairio & Puukari 1999, 29 – 30).

1.3. Roolit ja vastuut koulun ohjauksessa

Ohjaukselle voidaan asettaa laadullisia kriteerejä, jonka pohjalta sen toimivuutta voidaan arvioida. Kriteerejä ovat muun muassa se, että ohjauksen käsitteistä ja tavoitteista on yhteinen käsitys oppilaitok- sen sisällä sekä yhteistyöverkostoissa ja, että ohjauksella on riittä- vät resurssit sekä selkeä ja toimiva vastuun- ja työnjako toimijoiden kesken. Holistisen ohjausmallin toteutumisen sekä edellä mainittu- jen kriteerien kannalta on tärkeää, että kouluissa on tehtynä ohja- ussuunnitelma.

Oppilaitoksessa työskentelevien ihmisten tausta voi olla hyvin mo- nenlainen. Käsitys siitä, mitä ohjauksella ja ohjaustoiminnalla tar- koitetaan, voi eri henkilöillä olla hyvin erilainen. Työnjaon lähtökoh- tina tulisi toimia oppilaiden ohjaustarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen yhteisesti sovituin periaattein. Kaikkien koulussa toi- mivien ohjaustehtäviin kuuluu mm. oppimisen taitojen ja valmiuksi- en kehittäminen sekä opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäi- seminen. Kokonaisvaltaisella ohjauksella tuetaan tehokkaasti erityi- sesti syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita.

2. OHJAUS VUOSILUOKILLA 0 - 6

Oppilaan ohjaus on koko perusopetuksen ajan jatkuva oppimisen tukikeino. Ohjaus on kaikkien oppilaan opettajien tehtävä. Oppi- laanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Yhteistyö eri tahojen ja ennen kaikkea kotien kanssa on erittäin tärkeää. Ohjauksella on suuri merkitys jo al- kuopetuksessa. Oppilaan koulupäivä sisältää runsaasti erilaisia oh- jaustilanteita, jotka liittyvät mm. kaverisuhteisiin ja ruokailuun. Op- pilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtä- viin.

Ohjauksen tulee tukea oppilasta hänen kehitysvaiheeseensa liittyvissä asioissa, joilla on merkitystä koulunkäynnin sujumiselle. Taivitteena on tukea oppilaan itsenäistymistä ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä sekä auttaa ja ohjata oppilasta käyttämään edellytyksiään ja voimavarjoaan siten, että hän selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan peruskoulussa.

Alakoulussa ohjaus painottuu koululaisuuteen ja ihmisyyteen kasvamiseen sekä opiskelutaitojen kehittämiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Oppilas saa myös tietoa työelämästä, opiskelumahdollisuuksista, eri valintojen merkityksestä ja yhteiskunnasta yleensä.

Opintojen eri vaiheissa toistuvat välillä samat tapahtumat ja tehtävät. Nämä tehtävät saattavat kuitenkin poiketa toisistaan opintojen eri vaiheissa radikaalisti johtuen erilaisista lapsen kehitysvaiheista ja kasvaneista vaatimuksista.

3. OHJAUS ESIOPETUKSESSA

3.1. Koulumaiseen toimintaan perehtyminen

Esi- ja alkuopetus on luonteeltaan samanlaista, leikin ja ilon kautta oppimiseen pohjautuvaa. Alkuopetukseen siirryttäessä opetuksen vaatimukset, tilat ja ympäristö muuttuvat. Nivelvaihe onnistuu parhaiten, eikä muutos ole liian suuri lapsen kannalta, kun alkuopetus on esiopetusmaista ja esiopetuksessa on koulumaisia piirteitä.

Koulumaisia muotoja on esiopetuksessa olemassa useita: toisten oppilaiden kunnioittaminen, kuuntelemisen ja keskittymisen taitojen harjoittelu jne. Esiopetuksessa käytetään tehtäväkirjoja ja pidetään opetustuokioita. Esiopetuksessa lasta valmistetaan kouluun siirtymiseen kokonaisvaltaisesti arkipäivän tilanteissa. Vastuu toiminnan suunnittelusta on esiopetuksen lastentarhanopettajalla.

3.2. Yhteistyö huoltajien kanssa

Esiopetuksessa jatketaan varhaiskasvatuksessa toteutettua yhteistyötä huoltajien kanssa sekä luodaan pohjaa kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmista kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Eriyisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Esiopetuksen loppuvaiheessa huoltajalle annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista erityistarpeista lapsen opettajien ja opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa.

Henkilökohtaiset tapaamiset huoltajien kanssa ovat keskeisin yhteistyön muoto. Muita yhteistyön muotoja ovat mm. vanhempainiljat, erilaiset teemapäivät ja juhlat, jotka osaltaan edistävät myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Lisäksi viikko- ja/tai kuukausitiedotteilla välitetään huoltajille tietoa toiminnasta.

3.3. Oppilashuolto

Esiopetuksen opiskeluhoollon tavoitteena on luoda terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Esiopetuksen opiskeluhoolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen opiskeluhoollollista jatkumoa. Esiopetuksen opiskeluhoolltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoolltona, mutta lapsella on oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhoolltoon.

Opiskeluhoolltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin Opiskeluhoolltosuunnitelmassa.

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Ensisijaisesti tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli. Suunnitelmassa on kuvattu myös oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

3.4. Sujuva kouluun siirtyminen

Loimaalla järjestetään kaikille esikoululaisille keväällä koulupaikan selvittyä tutustuminen tulevaan alakouluun. Lapsen on helpompi siirtyä kouluun, kun se on ennestään tuttu.

Kouluun siirtymistä edistää yhteistyö esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä. Yhteistyö voi olla esim. yhteistä toimintaa ja vierailuja puolin ja toisin.

3.5. Aamu- ja iltapäivätoiminta

Toiminnan keskeisenä tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä tukea myös perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Tehtävänä on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen: lapsen vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, lapsen koulunkäynnin ja oppimisen tukeminen sekä varhainen puuttuminen ja sosiaalinen vahvistaminen.

Huoltajia tiedotetaan esikouluvuoden keväällä mahdollisuudesta hakea aamu- ja iltapäivätoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma löytyy kaupungin kotisivuilta. Huoltajilla on lisäksi mahdollisuus kysyä tarkempia tietoja kahdelta aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajalta.

3.6. Lähtötasomittaukset ja kouluvalmiustutkimukset

Esiopetuksen alkaessa ja sen aikana hankitaan tietoa esioppilaan valmiuksista tehtävien ja lähtötasomittausten avulla.

Lapsi voi osallistua esikouluvuoden tammikuussa kouluvalmiusryhmätutkimukseen mm. huoltajien, esikouluopettajan tai kiertävän erityislastentarhanopettajan yhteisestä suosituksesta. Tehtävissä arvioidaan mm. lapsen kielellisiä ja matemaattisia taitoja sekä aisti-, motoriikka- ja hahmotustaitoja. Ryhmätutkimuksen tuloksen perusteella keskustellaan yksilötutkimusten tarpeesta huoltajien, erityislastentarhanopettajan ja koulupsykologin kanssa.

3.7. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe

Nivelvaiheen tehtävänä on tukea oppilaan eheän ja yhtenäisen oppimispolun rakentumista. Onnistuneen yhteistyön edellytyksenä on alueellisen yhteistyön ja yhteisten käytäntöjen luominen esi- ja alkuopetuksen kesken.

Kasvatus- ja opetushenkilöstön tulee huolehtia, että lapsen ja nuoren opintopolku muodostaa selkeän, yhtenäisen jatkumon ja oppilaan tarvitsema tuki jatkuu eri siirtymävaiheissa aukottomasti ja mahdollisimman yhtenäisenä siirtymävaiheiden yli.

Esiopetuksesta perusopetukseen

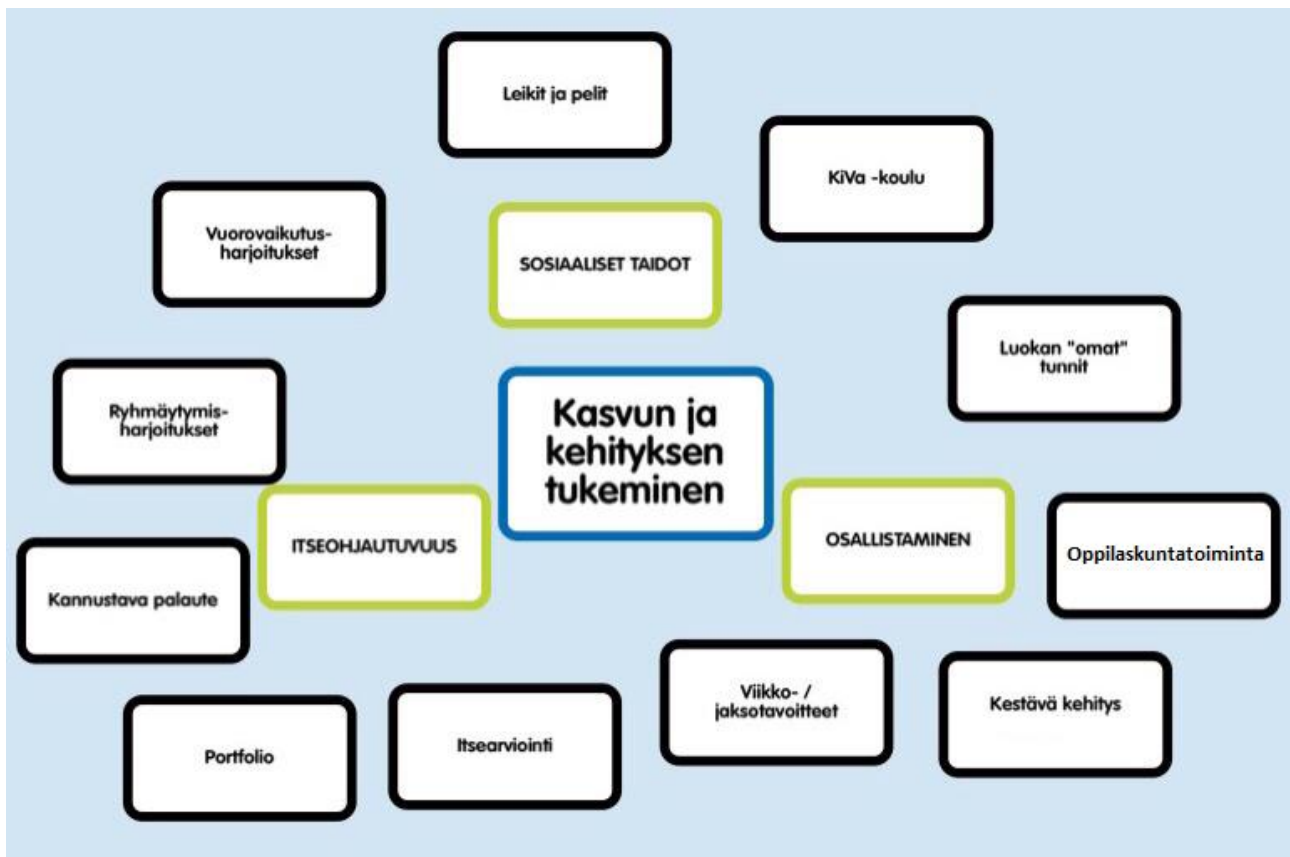
Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Elokuu	Varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy esiopetukseen	Lastentarhanopettajat, esiopettaja, keltot
Syyskuu	Havainnointi ja alkukartoitus <ul style="list-style-type: none"> esim. Pikkumetsä, KPT mm. kielelliset, matemaattiset ja motoriset taidot 	Lastentarhanopettajat, esiopettaja, erityisopettaja, keltot
Syyskuu- Lokakuu	Jokaiselle lapselle laaditaan esiopetussuunnitelma <ul style="list-style-type: none"> tarvittaessa laaditaan pedagoginen arvio tehdään tarvittaessa päätös tehostetusta tuesta opetuksellisessa asiantuntijaryhmässä laaditaan oppimissuunnitelma tehostettua tukea saavalle lapselle laaditaan erityistä tukea saavalle lapselle HOJKS tai tarkastetaan olemassa oleva 	Vanhemmat, lastentarhanopettajat, esiopettajat, keltot, opetuksen asiantuntijaryhmä (esim. lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti)
Tammikuu- Huhtikuu	<ol style="list-style-type: none"> Kouluun ilmoittautuminen Kouluvalmiuden ryhmätutkimukset <ul style="list-style-type: none"> toteutetaan tarpeen mukaan lastentarhanopettajien, keltojen ja muiden asiantuntijoiden (esim. neuvolalääkäri, psykologin) arvion mukaisesti tai vanhempien toiveesta Kouluvalmiuden yksilötutkimukset <ul style="list-style-type: none"> toteutetaan tarpeen mukaan keltojen, koulupsykologien tai muun asiantuntijan (esim. erikoissairaanhoido) arvioiden mukaisesti Kouluvalmiuksien havainnointien ja ryhmä- sekä yksilötutkimusten perusteella laaditaan tarvittaessa pedagogiset arviot <ul style="list-style-type: none"> tehdään tarvittaessa tehostetun tuen päätökset 	<p>Koulutoimisto</p> <p>Keltot, erityisopettaja</p> <p>Koulupsykologien konsultaatio, perheneuvola, erikoissairaanhoido ja vanhemmat</p> <p>Vanhemmat, lastentarhanopettajat, keltot, opetuksen asiantuntijaryhmä (esim. lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti)</p>

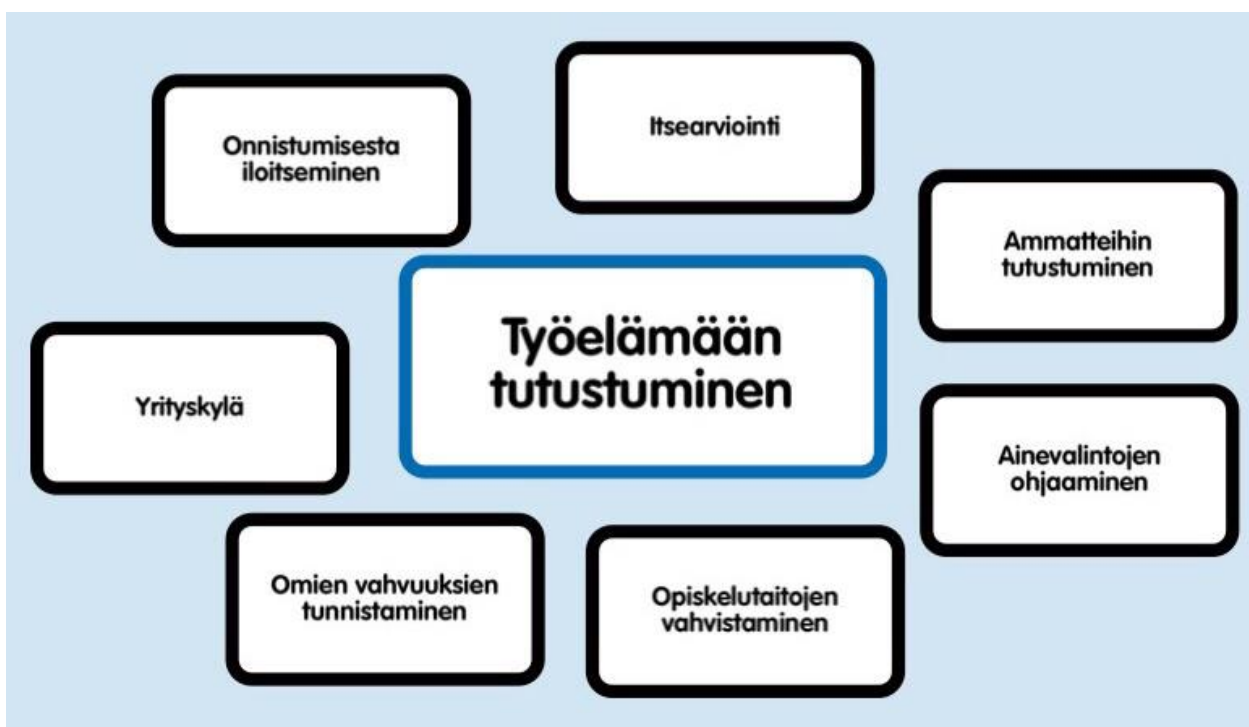
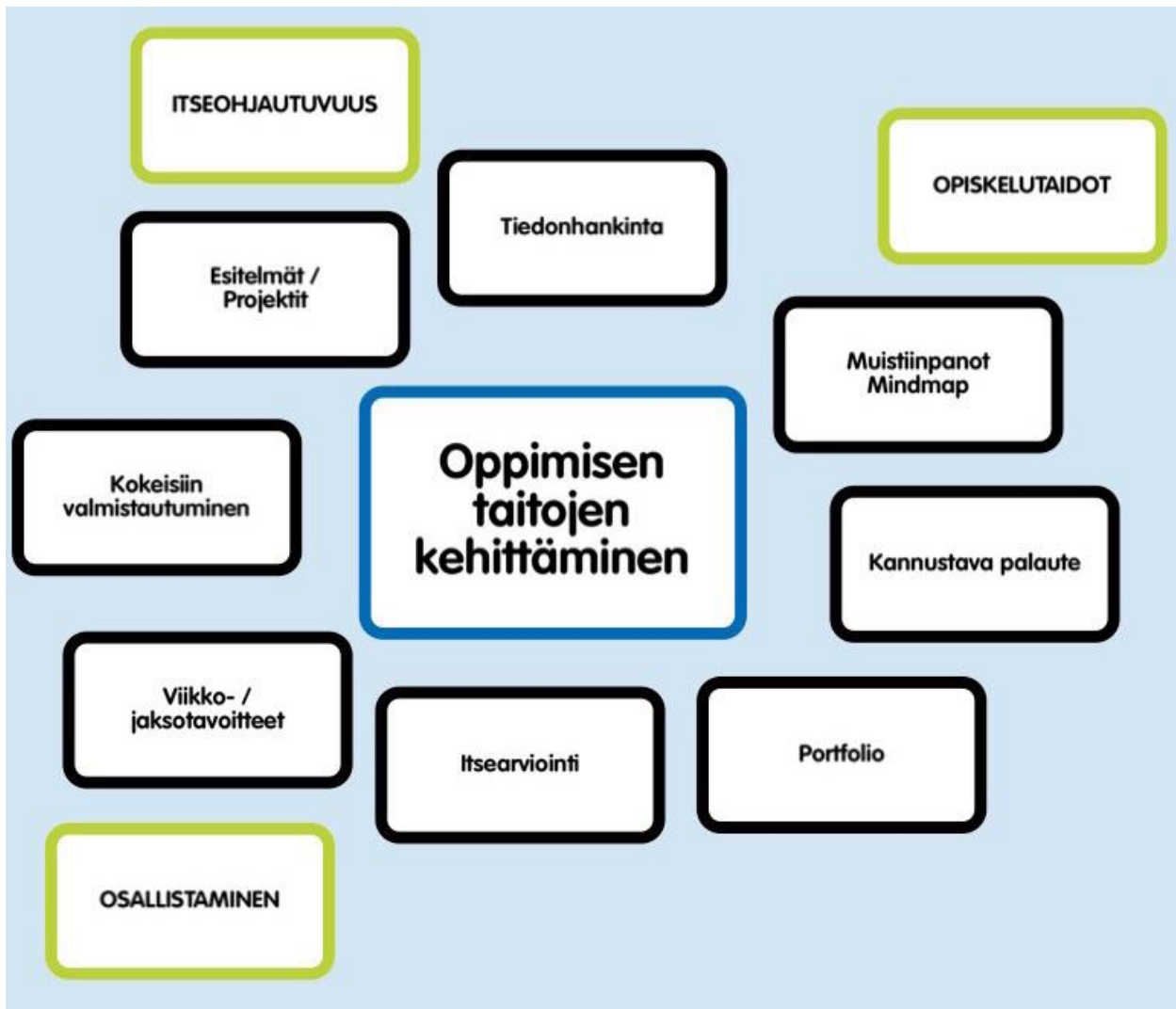
	- laaditaan oppimissuunnitelmat	
Huhtikuu- Toukokuu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oppilashuollolliset siirtokokoukset tehostettua ja erityistä tukea saavien lasten kohdalla <ul style="list-style-type: none"> - yksilöllinen siirtopalaveri 2. Siirtokeskustelut koululla <ul style="list-style-type: none"> - tuen tarpeen selvittäminen - käytössä olevat resurssit 3. Kouluun tutustuminen 	<p>Vanhemmat, lastentarhanopettaja, kelto, päiväkodin johtaja, vastaanottava opettaja, erityisluokanopettaja, erityisopettaja, rehtori, koulupsykologi, koulukuraattori, muu asiantuntija</p> <p>keltot, vastaanottavat opettajat, laaja-alaiset erityisopettajat</p> <p>Koulujen henkilökunta</p>
1. Ik Elokuu	Esiopetussuunnitelmat kouluun	Päiväkodit

4. OHJAUS ALAKOULUSSA

Alakoulussa oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana opetusta ja koulun muuta toimintaa. Ohjauksesta vastaa ensisijaisesti luokanopettaja, mutta ohjaukseen osallistuu koko koulun henkilöstö.

Ohjaus voidaan jakaa kolmeen sisältöalueeseen: oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen, oppilaan opiskelutaitojen kehittäminen ja työelämään tutustuminen. Näihin kolmeen ohjauksen osa-alueeseen voidaan sisällyttää esimerkiksi seuraavissa kaavioissa esitetyjä toimintoja.





4.1. Ohjaus alaluokilla 1-2

Koulunsa aloittavalla oppilaalla on jo monia valmiuksia, joita opiskelussa tarvitaan. Koulun ensimmäisillä luokilla onnistuneesti luotu vahva pohja opiskelulle ja oppilaan itsetunnolle vaikuttaa positiivisesti läpi koko peruskoulun. Yhteistyö kotien kanssa on tärkeää. Oppilaanohjauksesta vastaa pääasiassa luokanopettaja. Oppilaan koulupäivä sisältää runsaasti erilaisia ohjaustilanteita, jotka liittyvät mm. kaverisuhteisiin, ruokailuun ja asianmukaiseen pukeutumiseen. Alkuopetusluokilla harjoitellaan ryhmässä toimimista ja kantamaan vastuuta koulutyöstä ja tehtävistä.

4.1.1. Koulun käytänteisiin ja oppimisympäristöön perehdyttäminen

Turvallisella ilmapiirillä on suuri merkitys koulussa viihtymiselle. Lapselle turvallisuutta luovat rutiinit ja tutut aikuiset ja paikat. Koulun alkaessa on tärkeää käydä keskustellen läpi koulun säännöt, toimintatavat ja koulun alue. Tärkeää on myös ohjata oppilasta kantamaan vastuuta tehtävistään ja välineistään sekä omasta toiminnastaan. 1.- luokkalaisten vanhemmille järjestetään syyslukukauden alussa vanhempainilta, jossa kerrotaan luokan ja koulun käytänteistä. Koulun ylempien luokkien oppilaista voidaan valita kummit, jotka avustavat ja ohjaavat alemmilla luokilla opiskelevien kummioppilaidensa toimintaa.

4.1.2. Kasvun ja kehityksen tukeminen

Oppilasta ohjataan sekä itsenäiseen työskentelyyn että toimimaan yhdessä toisten kanssa. Häntä ohjataan suhtautumaan vastuullisesti omaa koulutyötään ja -tehtäviään kohtaan. Kannustavalla palautteella luodaan positiivinen asenne koulunkäyntiä kohtaan. Omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista harjoitellaan itsearviointin keinoin. Sosiaalisia vuorovaikutustilanteita voidaan harjoitella leikkien ja pelien muodossa. Sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden kautta oppilasta ohjataan näkemään oman toimintansa vaikutus ja kantamaan vastuuta toiminnastaan. Alkuopetusluokilla harjoitellaan hyväksymään erilaisia, omista poikkeavia vaihtoehtoja tai ratkaisuja sekä syy-seuraus-suhteiden ymmärtämistä oppilaan ikä ja kehitystaso huomioiden. Kiva koulu-toiminnan keinoin harjoitellaan sosiaalisten tilanteiden ratkaisemista ja yhteisvastuullisuutta. Oppilasta ohjataan kantamaan vastuuta myös erilaisista toimista koulussa, esimerkiksi järjestäjän tehtävät luokassa. Oppilasta voidaan osallistaa koulun toimintaan myös esimerkiksi Vihreä lippu-toiminnalla tai oppilaskuntatoiminnalla.

4.1.3. Opiskelutaitojen ohjaaminen

Oppilaan ohjaamisen tavoitteena on kasvun ja kehittymisen lisäksi harjaannuttaa oppilasta opiskelutaidoissa. Oppimisen perustana on kuuntelemisen taito, jota keskittyminen ja tarkkaavaisuus edellyttävät. Motivaation ja oppimisen kannalta on tärkeää, että oppilas saa omaa taitotasoaan vastaavia harjoituksia ja kannustavaa palautetta tekemästään työstä. Oppilaille tulee perustella harjoittelun merkitys perusasioiden oppimiseksi. Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa oppimistaan ja koulutyötään. Oppimista voidaan toteuttaa myös koulun ulkopuolella esimerkiksi luonnossa ja retkillä. Oppilasta harjaannutetaan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä.

Keskeistä 1.-2. -luokilla on lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taidot. Taitojen edistymistä arvioivat erilaisin testein sekä luokanopettaja että erityisopettaja. Oppimisen edistämiseksi voidaan käyttää mm. seuraavia tukitoimia: eriyttäminen, tukiopeus, avustajapalvelut, apuvälineet ja osa-aikainen erityisopetus. Kodin tuki on keskeisessä roolissa. Jokaiselle oppilaalle räätälöidään hänen tarpeitaan vastaava tukitoimien kokonaisuus.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty eri tukikeinoja.

4.1.4. Työelämään tutustuminen

Koulunkäynti on oppilaan työtä. Oppilaan tehtävänä on kantaa vastuuta omista tehtävistä, läksyistä, välineistä ja muista henkilökohtaisista tavaroista. Läksyistä huolehtimisen tukena voidaan käyttää esimerkiksi läksyvihkoa tai läksyparkkia.

Oppilasta ohjataan työn tekemiseen ja sen arvostamiseen. Hyvin suoritettu työ kannustaa oppilaan yritteliäisyyttä ja luo sisäistä motivaatiota työn tekemiseen. Onnistumiset ja osallisuuden kokemukset tukevat oppilaan kehitystä.

Työelämään tutustuminen aloitetaan konkreettisilla tavoilla tutustumalla koulun aikuisten ja oppilaan vanhempien ammatteihin.

4.1.5 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Oppilaan oppimisen ja kehittymisen kannalta on tärkeää, että kotona tiedetään koulun säännöt ja toimintatavat. Ne ovat luettavissa koulujen kotisivuilta tai koteihin jaettavasta lukuvuositiedotteesta. Toimivan yhteistyön perustana on huoltajien sitoutuminen koulun käytänteisiin. Tiedonantoa ja viestintää käydään ensisijaisesti Wil-

man välityksellä. Lisäksi järjestetään vanhempainiltoja ja oppilas-kohtaisia tapaamisia. Vanhempainillassa kerrotaan koulun käytänteistä. Koko koulun vanhempainillan lisäksi voidaan järjestää 1. -luokkalaisten vanhemmille oma vanhempainilta heti syyslukukauden alussa. Vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta koulun toimintaan liittyen esimerkiksi kirjallisen lukukausipalautteen muodossa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua vanhempainyhdistykseen ja sitä kautta vaikuttaa koulun toimintaan.

Oppilaskohtaisissa vanhempaintapaamisissa keskustellaan oppilaan oppimiseen ja kehittymiseen liittyvistä asioista. Näissä oppimiskeskusteluissa voidaan pohtia kulunutta opiskelukautta, arvioida asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja asettaa uusia tavoitteita. Opettajan on hyvä tietää, mitä huoltajat ajattelevat ja toivovat lapsensa koulunkäynnistä. Huoltajan kanssa keskustellaan myös mahdollisista oppilaan oppimiseen tai kehittymiseen liittyvistä haasteista. Tarpeen mukaan oppilaan oppimista ja kehittymistä tuetaan opiskeluhuollollisin toimenpitein esimerkiksi erityisopettajan, kuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan toimesta. Vanhempaintapaamisia pidetään lukuvuoden aikana yleensä 1-2, tarvittaessa enemmän. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden oppimissuunnitelmien ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelmien (HOJKS) laatimiseksi ja päivittämiseksi tarvitaan ainakin kaksi tapaamista.

4.1.6. Oppilashuolto

Kaikissa tapauksissa oppilaan koulunkäynti ja oppiminen eivät suju kitkattomasti. Esimerkiksi oppimisen suhteen saattaa ilmetä pulmia tai oppilaan toiminta koulussa herättää huolta. Tavoitteena on havaita tuen tarve mahdollisimman varhain, jolloin siihen pystytään paremmin vaikuttamaan. Huolen herättyä opettaja voi konsultoida rehtoria, erityisopettajaa ja opiskeluhuoltohenkilöstöä sekä tarvittaessa järjestää moniammatillisen asiantuntijapalaverin. Ensimmäisen luokan oppilaille pidetään laaja terveystarkastus, jossa kartoitetaan oppilaan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Opiskeluhuoltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin Opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli ja kuvattu oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

Alkuopetuksesta 3.vuosiluokalle

Suosittelut ajoaikoja	Toiminta	Avainhenkilöt
Tammikuu-maaliskuu	Oppimisvalmiuksien kartoitus erityisesti matematiikassa ja äidinkieliä (mm. Allut).	Luokanopettaja/erityisluokanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja, tarvittaessa koulupsykologi
Maaliskuu-toukokuu	Koulutaitojen tutkiminen, pedagogiset selvitykset: <ul style="list-style-type: none">tuen tarpeen selvittäminenkäytössä olevat resurssit Oppilashuollolliset siirtokeskustelut erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden arvioiminen ja tuen tarpeen tarkistaminen Pedagogisten arvioiden ja suunnitelmien päivittäminen	Asiantuntijaryhmä (Rehtori, erityisopettaja, luokanopettaja/erityisluokanopettaja, koulupsykologi, kuraattori, terveydenhoitaja)
Maalis-toukokuu	Oppilashuollolliset siirtokeskustelut tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla	Nykyinen ja vastaanottava luokanopettaja/erityisluokanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja
2.lk/kevät (tarvittaessa)	Psykososiaalinen työskentely opetusryhmän kanssa	Kuraattori

4.2. Ohjaus alaluokilla 3-6

Luokilla 3-6 vahvistetaan oppilaan itsenäistymistä ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä sekä autetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään edellytyksiään ja voimavarojaan siten, että hän selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan. Ohjaus painottuu koululaisuuteen ja ihmisyyteen kasvamisessa sekä opiskelutaitojen kehittämiseen. Lisäksi jatketaan työelämään tutustumista. Vuosiluokkien 1-2 tapaan ensisijaisesti luokanopettaja vastaa oppilaan ohjaamisesta. Myös koulun muu henkilökunta osallistuu ohjaukseen lähinnä tapa-kasvatuksen osalta.

4.2.1. Kasvun ja kehityksen tukeminen

Oppilasta ohjataan yhä itsenäisempään ja vastuullisempaan toimintaan. Positiivisella ilmapiirillä ja kannustavalla palautteella oppilaan motivaatio koulunkäyntiä kohtaan säilyy. Sitoutuminen on perustana itseohjautuvuudelle, jota ylempillä luokilla yhä enenevässä määrin tarvitaan.

Itsenäisen työskentelyn rinnalla vahvistetaan toimimista sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalisten vuorovaikutustilanteiden myötä oppilasta ohjataan näkemään oman toimintansa vaikutus ja kantamaan vastuuta toiminnastaan. Niin ikään harjoitellaan hyväk-

symään erilaisia, omista poikkeavia vaihtoehtoja tai ratkaisuja sekä syy-seuraus-suhteiden ymmärtämistä oppilaan ikä ja kehitystaso huomioiden. KiVa koulu – materiaali tarjoaa tukea sosiaalisten tilanteiden ratkaisemiseksi. Oppilas arvioi omaa toimintaansa sekä itsenäisessä työskentelyssä että ryhmän jäsenenä. Itsearviointiin perustuen oppilasta ohjataan asettamaan itselleen tavoitteita omaan toimintaansa tai taitoihinsa liittyen.

Oppilaan osallisuutta luokka- ja kouluyhteisössä tuetaan ja ohjataan. Oppilasta rohkaistaan oman mielipiteen ilmaisuun sekä perustelevaan näkemyksensä.

Päätöksentekoa voidaan harjoitella esimerkiksi laatimalla luokalle yhteiset säännöt ja toimintatavat. Oman vaikutusmahdollisuuden myötä sitoutuminen sovittuun on parempaa.

Oppilailla voi olla erilaisia koulun arkeen ja käytänteisiin liittyviä vastuutehtäviä, myös pienemmistä kummioppilaista huolehtiminen on vastuun kantamista.

4.2.2. Opiskelutaitojen ohjaaminen

Oppilaan opiskelu muuttuu 2.-3. -luokkien nivelvaiheessa uusien oppiaineiden ja kasvavan tuntimäärän myötä. Uusien oppiaineiden alkaessa on hyvä kertoa oppilaille, miten niitä tulisi opiskella. Uutena alkava vieras kieli asettaa oppimiselle uudenlaisia haasteita, joista oppilasta ja huoltajaa on hyvä tiedottaa. Sujuvasta lukemisesta tulee siirtyä ymmärtävään lukemiseen. Keskeisen oppisisällön löytämiseksi harjoitellaan alleviivausten ja muistiinpanojen tekemistä sekä ajatuskarttojen ja tukisanalistojen laatimista. Oppilasta ohjataan myös tiedon hankinnassa sekä kokeisiin valmistautumisessa.

Oppilaalle annetaan tietoa erilaisista oppimistyyleistä ja häntä ohjataan löytämään omaa oppimistaan parhaiten tukeva tyyli. Oppimisen ja siihen liittyvän työskentelyn arviointi on oleellinen osa opiskelutaitojen kehittymistä ja oppimaan oppimista. Oppilas arvioi itse omaa oppimistaan ja toimintaansa ja asettaa koulunkäynnilleen tavoitteita. Opettaja ohjaa oppilasta realististen tavoitteiden asettamisessa. Arvioinnissa voidaan käyttää myös pariarviointia tai ryhmän suorittamaa vertaisarviointia. Kuudennen luokan lopussa oppilaalla tulisi olla opetussuunnitelman edellyttämät tiedot ja taidot, jotta hän pärjää yläluokilla. Erityisesti oma-aloitteisuus, itsenäisyys ja vastuullisuus omasta työstä ovat tärkeitä taitoja.

4.2.3 Työelämään tutustuminen

Työelämään tutustumista jatketaan havainnoimalla koulun aikuisten ja oppilaan vanhempien ammattien lisäksi arjesta tuttuja ammatteja. Työelämään tutustumisen tavoitteena on lisätä työnteen arvostusta sekä havaita tehdyn työn merkitys. Jo alakouluaikana oppilaalla on mahdollisuus tutustua esimerkiksi kerhotoiminnan tai valinnaisaineen myötä itseään kiinnostaviin asioihin, jotka voivat vaikuttaa hänen myöhempiin opiskeluihinsa.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailuja ja tutustumiskäyntejä, joilla edistetään oppilaan ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

4.2.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Oppilaan sujuvan koulunkäynnin kannalta on tärkeää, että kotona tiedetään koulun toimintakulttuuri. Säännöt ja toimintatavat löytyvät koulun kotisivuilta tai koteihin jaettavasta lukuvuositedotteesta. Toimivan yhteistyön perustana on myös huoltajien sitoutuminen koulun käytänteisiin.

Tiedonantoa ja viestintää käydään ensisijaisesti Wilman välityksellä. Lisäksi järjestetään vanhempainiltoja, joissa huoltajalle annetaan tietoa muun muassa opiskeluhuollon toimintatavoista, uusien oppiaineiden opiskelusta ja niiden valintaan liittyvistä asioista. Vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta koulun toimintaan liittyen esimerkiksi kirjallisen lukukausipalautteen muodossa. Vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua vanhempainyhdistykseen ja sitä kautta vaikuttaa koulun toimintaan.

Oppilaskohtaisissa tapaamisissa keskustellaan oppilaan oppimiseen ja kehittymiseen liittyvistä asioista. Keskusteluja voidaan käyttää myös arviointikeskusteluina. Näissä keskusteluissa voidaan miettiä menneitä ja asettaa uusia tavoitteita. Opettajan on hyvä tietää, mitä huoltajat ajattelevat ja toivovat lapsensa koulunkäynnistä. Huoltajan kanssa keskustellaan myös mahdollisista oppilaan oppimiseen tai kehittymiseen liittyvistä haasteista. Tarpeen mukaan oppilaan oppimista ja kehittymistä tuetaan opiskeluhuollollisin toimenpitein esimerkiksi erityisopettajan, kuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan keinoin.

4.2.5. Oppilashuolto

Alakoulussa luokanopettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Luokanopettaja ohjaa oppilai-

ta kasvuun ja kehitykseen sekä opiskelutaitoihin liittyvissä asioissa. Kaikissa tapauksissa oppilaan koulunkäynti ja oppiminen eivät suju kitkattomasti. Esimerkiksi luokanopettajan tai erityisopettajan testeissä saattaa ilmetä pulmia oppimisen suhteen tai oppilaan toiminta koulussa herättää huolta. Tavoitteena on havaita tuen tarve mahdollisimman varhain, jolloin siihen pystytään paremmin vaikuttamaan. Huolen herättyä opettaja voi konsultoida rehtoria, erityisopettajaa ja opiskeluhuoltohenkilöstöä sekä tarvittaessa järjestää moniammatillisen asiantuntijapalaverin. Viidennen luokan oppilaille pidetään laaja terveystarkastus, jossa kartoitetaan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Opiskeluhuoltoa on selvitetty tarkemmin Loimaan kaupungin Opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Loimaan kaupungin Opetuksen järjestämissuunnitelmassa on selvitetty tuen kolmiportainen malli ja kuvattu oppilaan ohjaaminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheessa.

5. OHJAUS ENNEN YLÄLUOKKIEN ALKUA

Koulunkäynti muuttuu yläluokille siirryttäessä monella tavalla. Nuori saa ainakin osittain uudet luokkakaverit, uuden luokanohjaajan, useita eri opettajia (aineenopettajat) ja koulutuntien määrä kasvaa. On tärkeää, että oppilasta valmistellaan tähän muutokseen. Koulutyö yläluokilla asettaa uusia haasteita opiskelulle. Nuorelta edellytetään oma-aloitteisuutta ja itsenäisyyttä sekä hänen tulee kantaa vastuuta omista velvollisuuksistaan.

Eryteisesti nivelvaiheessa yhteistyö koulujen välillä sekä oppilasta koskevan tiedon siirto ovat tärkeitä. Tavoitteena on saada oppilaan koulunkäynti jatkamaan mahdollisimman sujuvasti.

5.1. 6.-luokkalaisten perehdyttäminen

Tärkeä osa perehdyttämistä ovat 6.- luokkalaisten vierailut yläkoulussa, jolloin oppilaat tutustuvat uuden koulun tiloihin. Perehdyttäminen voi tapahtua esimerkiksi 6H-leirin muodossa, jolloin oppilaat viettävät yläkoulussa kuuden tunnin koulupäivän. Tieto siitä, minkälaiseen kouluun hän on siirtymässä, helpottaa oppilaan valmistautumista tulevaan kouluvuoteen.

5.2. Oppilashuolto ja nivelpalaverit

Sujuva siirtyminen alakoulusta yläkouluun ja oppilaan eheän koulupolun rakentaminen edellyttävät lähettävän ja vastaanottavan tahon välistä yhteistyötä.

Erityisesti silloin, kun oppilaalla on erityisen tuen tarpeita, nivelvaiheen ohjauksen tulisi tapahtua moniammatillisena sekä kodin ja koulun välisenä yhteistyönä opintojen onnistumisen takaamiseksi. Erityisen tuen oppilaista laaditaan 6. -luokan kevätlukukauden alussa pedagogiset selvitykset, joiden pohjalta mietitään tulevaa koulupaikkaa tai opetusryhmää. Varsinaiset tiedonsiirtopalaverit käydään 6.-luokan keväällä.

Alakoulusta yläkouluun

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
syyslukukausi 6 lk	Tarvittaessa koulupsykologin tutkimukset yläkouluun siirtymistä varten	Luokanopettaja, erityisopettaja, koulupsykologi
Syys- ja kevätlukukausi 6 lk	Oppilaiden kanssa käytävät henkilökohtaiset keskustelut	Kuraattori ja terveydenhoitaja
Tammikuu 6 lk	Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden arvioiminen ja tuen tarpeen tarkistaminen yläkouluun siirtymistä varten <ul style="list-style-type: none"> mukana tarvittaessa myös oppilas ja huoltajat 	Alakoulun opettaja ja erityisopettaja Niiden oppilaiden kohdalla, joiden tuen tarve jatkuu yli nivelvaiheen, palaverissa paikalla edustajat ala- ja yläkoululta
Helmikuun 1.viikko 6 lk	Siirtopalaverit joiden perusteella yläkoulun luokkajaot	Yläkoulujen erityisopettajat, opinto-ohjaaja, rehtori, kuraattori, koulupsykologi sekä alakoulujen luokanopettajat ja erityisopettajat
Maalis- toukokuu 6 lk	Yläkoulun 6h-leiri tuleville 7.luokkalaisille; tutustumista yläkouluun toiminnallisilla menetelmin Päivän aikana alakoulun luokanopettajien siirtopalaverit tuleville luokanvalvojille	Yläkoulun oppilaskunta ja tukioppilaat, ohjaavat opettajat Luokanopettajat, tulevat luokanvalvojat, erityisopettajat
Toukokuu 6 lk	Tutustus- ja vanhempainilta yläkoululla Pedagogisten arvioiden ja suunnitelmien päivittäminen	Rehtori, opo, laaja-alainen erityisopettaja, luokanvalvojat
Elokuu 7 lk	Ryhmäytymispäivä Vähintään 4 luokanvalvojan tuntia	rehtori, luokanvalvojat, erityisopettajat, seurakunta ja nuorisotoimi, oppilashuollon henkilöstö
Elokuu 7 lk	Tiedonsiirto tehostetun ja erityisen tuen parissa olevien oppilaiden opettajille	Luokanvalvojalta aineenopettajille, tarvittaessa mukana alakoulun opettaja
Syyskuu 7 lk	Pedagogisten asiakirjojen päivitys Vanhempainilta	Yläkoulun opettajat, oppilashuoltohenkilöstö

Syyslukukausi 7 lk	Koulutaitojen kartoittaminen lukemisen ja matemaattisten taitojen seuloilla Säännöllinen yhteydenpito koteihin	Erityisopettaja Luokanvalvoja
Tammikuu 7lk	Oppimisen tuen tarpeen arviointi ja tarvittavat päivitykset pedagogisiin asiakirjoihin	Luokanvalvoja, aineenopettajat ja erityisopettaja

5.3. Kodin ja koulun yhteistyö

Siirryttäessä kouluasteelta toiselle ja muissa siirtymävaiheissa kodin ja koulun yhteistyöhön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Huoltajille järjestetään siirtymään liittyvä vanhempainilta, jossa tiedotetaan koulujen käytänteistä ja opiskelusta yläkoulussa. Tämän lisäksi huoltajille voidaan järjestää mahdollisuus tutustua uuteen kouluun ja sen henkilökuntaan.

6. OHJAUS VUOSILUOKILLA 7 - 9

Yläkoulussa päävastuu ja ohjauksen koordinointi on oppilaanohjaajalla. Aineenopettajat osallistuvat ohjaustyöhön ensisijaisesti oman oppiaineensa sisältöjen kautta. Ohjaus on edelleen koko koulun henkilökunnan yhteistä työtä.

Yläkoulussa jatketaan kasvun ja kehityksen tukemista, erityisesti yhteisön jäseneksi kehittymiseen ohjaamista. Luokanohjaajan vastuulla on oman luokkansa oppilaiden tuntemus ja yhteistyö kodin kanssa 7.- ja 8.- vuosiluokkien aikana. Vuosiluokkien 8. ja 9. aikana kuitenkin jatkokoulutussuunnitelmat ja niihin liittyvä pohdinta lisääntyy. Erityisesti 9.- luokalla toiselle asteelle hakeutumista pohditaan sekä oppilaiden että huoltajien kanssa.

Opettajien lisäksi ohjaustyöhön osallistuvat tarvittaessa myös koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulunkäynninohjaajat sekä palvelusihteerit omien toimenkuviansa mukaisesti. Oppilaanohjauksen tukena ovat erityisopettajat koko kouluajan ja erityisesti opintopolun nivelvaiheisiin liittyvissä asioissa.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsyntään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla ediste-

tään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

6.1. Ohjaus 7.- luokan alussa

Kun oppilas aloittaa koulunkäynnin 7. -luokalla uudessa luokassa, on tärkeää, että kaikki koulussa toimivat aikuiset osallistuvat oppilaan ohjaamiseen.

6.1.1. Koulun käytänteisiin perehdyttäminen

Turvallisuutta ja varmuutta uudessa tilanteessa tuo koulun yhteisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen. Yhdessä luokanvalvojan kanssa oppilas tutustuu uuteen kouluun ja arjen käytänteisiin (Wilma, sähköiset oppimisympäristöt ja -välineet). Koulun yhteisiä pelisääntöjä ja käytäntöjä kerrataan oppilaiden kanssa vielä myöhemminkin.

Opetushallituksen julkaisemassa *Luokanohjaajan käsikirjassa* on aiheeseen liittyvää materiaalia.

(http://oph.fi/download/46530_luokanohjaajan_kasikirja.pdf)

6.1.2. Ryhmäytyminen

Luokan aloittaessa opintonsa on tärkeä luoda ja edistää hyvää ryhmähenkeä, jotta syntyy turvallinen ilmapiiri koulunkäynnille. Turvallinen ja positiivinen oppimisympäristö edistää kouluviihtyvyyttä ja oppimismotivaatiota.

Ryhmäytymisen tueksi voidaan järjestää ryhmäytymispäiviä koulun omin voimin tai yhteistyössä eri toimijoiden, esim. nuorisotoimen ja/tai seurakunnan kanssa. Tukioppilaiden toiminta koulussa tukee ryhmäytymistä ja kouluhengen muodostumista. Luokan ryhmädynamiikkaa seurataan vielä 7. -luokan syksyn jälkeenkin ja mahdolliset ongelmatilanteet selvitetään tarvittaessa moniammatillista tukea hyödyntäen.

Tutustumis- ja ryhmäytymisharjoituksia löytyy myös Nuorten Akademian Tukea seiskoille -sivustolta

(<http://www.nuortenakatemia.fi/fi/note/oppimateriaalit/ryhmanrakentaminen/luokanvalvojille>).

6.1.3. Oppimaan oppimisen ja opiskelun taidot

Oppimisympäristön muutos vaatii oppilaalta sopeutumista usean eri opettajan tyyliin, vaihtuviin opetusryhmiin ja uuteen fyysiseen oppimisympäristöön. Uusien 7. -luokkalaisten kanssa on huolehdittava, että heille selvitetään riittävän tarkasti kunkin oppiaineen opiskeluun liittyvät asiat. Tavoitteena on, että eri aineiden opetuksen yhteydessä aineenopettajat esittelevät erilaisia oppimistyylejä ja -menetelmiä. Lisäksi keskustellaan siitä, minkälaiset opiskelumenetelmät toimivat parhaiten juuri kyseisen aineen opiskelussa. Jokaisen aineenopettajan tulee kertoa oppiaineensa tavoitteet ja arviointikriteerit. Näin oppilas saa valmiuksia arvioida omia suorituksiaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Myös oppilaanohjaaja, laaja-alainen erityisopettaja sekä koulunkäynninohjaajat ohjaavat oppilaiden opiskelutaitojen sekä koulunkäyntiin liittyvien valmiuksien kehittymistä sekä opiskeluun käytettävien välineiden ja oppimisympäristöjen hallintaa.

6.1.4. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu siirryttäessä kouluasteelta toiselle. Koululta ja opettajilta edellytetään aktiivista aloitetta yhteistyössä. Yhteistyötä toteutetaan esim. Wilman välityksellä, oppimiskeskusteluissa sekä luokkakohtaisissa ja vuosiluokittaisissa vanhempainilloissa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opettajaa opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Huoltajia kannustetaan osallistumaan vanhempainyhdistystoimintaan.

6.1.5. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Koulun ulkopuolista yhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan seurakunnan, nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen, järjestöjen, harrastusjärjestöjen ja poliisin kanssa.

6.2. Ohjaus opintojen aikana

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään opiskeluun ja koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkitys tulevan koulunkäynnin kannalta. Yhteistyö turvataan järjestämällä yleistä tiedotusta ja henkilökohtaisia tapaamisia huoltajien kanssa (esim. vanhempainillat, oppimiskeskustelut, tiedotustilaisuu-

det). Koulun Wilma-järjestelmää käytetään monipuolisesti sekä seurantaan (esim. opintomenestys, poissaolot) että yhteydenpitoon.

Yläkoulussa huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön yhtenä tavoitteena on vahvistaa oppilaan omaa vastuullisuutta ja itsenäisyyttä edettäessä kohti päättöluokkaa. Yleisenä tavoitteena ohjauksella on oppilaiden hyvinvoinnin turvaaminen. Tähän liittyy oppilaiden itsetunnon vahvistuminen. Jokaisen oppilaan tulee saada koulussa ja opiskelussaan myönteisiä ja onnistumisen kokemuksia. Omien vahvuuksien löytämien ja niiden vahvistaminen ovat tärkeitä asioita itsetunnon ja itsetuntemukselle. Yläluokkien aikana oppilaiden itsetuntemuksen kehittymistä tuetaan ja harjoitellaan. Tämä auttaa nuorta tekemään itselle parhaiten sopivia valintoja perusopetuksen opintojen ja jatko-opintojen suhteen.

6.2.1. Opintojen etenemisen seuranta ja opintojen tukeminen

Ohjauksella on keskeinen merkitys ennaltaehkäisevänä toimintamuotona, josta yhtenä esimerkkinä on varhainen puuttuminen. Tavoitteena on, että koulussa havaitaan oppimisvaikeudet, opiskelumuotivaation lasku, oppilaan käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset ja sellaiset ulkoisten tekijöiden muutokset, jotka voivat vaikuttaa oppimistapahtumaan tai koulussa viihtymiseen. Aineenopettaja seuraa oppilaan menestymistä opinnoissa ja ottaa tarvittaessa asian puheeksi oppilaan kanssa. Huolen pitkittyessä ja tuen tarpeen kasvaessa toimitaan Opetuksen järjestämissuunnitelman toimintamallien mukaisesti.

6.2.2. Opiskelutaitojen kehittymisen tukeminen

Omien opiskelutaitojen ja -valmiuksien kehittyminen ovat keskeisiä taitoja, joita oppilaat tarvitsevat jatko-opinnoissaan ja työelämässä. Aineenopettaja ohjaa oppiaineensa opiskelua ja neuvoo käyttämään erilaisia oppimis- ja työskentelytapoja.

6.2.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Toimiva kodin ja koulun yhteistyö vaikuttaa myönteisesti oppilaiden koulumenestykseen ja koulutukseen asennoitumiseen. Se lisää huoltajien luottamusta kouluun ja antaa opettajalle tarpeellisia tietoja oppilaista. Hyvällä yhteistyöllä ehkäistään ongelmien syntymistä ja helpotetaan niiden ratkaisemista. Hyvän yhteistyön lähtökohtia ovat molemminpuolinen kunnioitus ja hyvä tiedonkulku kodin ja koulun välillä.

6.2.4. Valinnaisainevalinnat

Valinnaisaineiden valinnoilla oppilaalla on mahdollisuus painottaa opintojaan omia kiinnostuksiaan ja kykyjään vastaaviin asioihin. Valinnaisaineet esitellään oppilaille ja huoltajille (oppilaanohjauksen luokkatunnit, vanhempainilta). Valinnaisaineiden opettajat antavat tarvittaessa tarkempaa tietoa valinnaisaineen opinnoista. Oppilaalla ja huoltajalla on myös mahdollisuus keskustella valintoihin liittyvistä asioista oppilaanohjaajan kanssa.

6.2.5. Oppimiskeskustelut

Huoltajien tulee saada tietoa lapsensa oppimisesta. Hänelle tarjotaan mahdollisuuksia keskustella oppilaan opiskeluun liittyvistä kysymyksistä luokanvalvojan ja tarvittaessa muiden opettajien kanssa. Luokanvalvojan on tärkeä tietää, mitä ajatuksia huoltajilla on lapsensa koulunkäyntiin liittyen. Yläluokilla oppilaan aktiivisuus ja vastuu omasta opiskelusta ja tavoitteista korostuu, minkä vuoksi on tärkeää, että myös oppilas osallistuu oppimiskeskusteluihin.

6.2.6. Ohjauskeskustelut

Ohjauksen keskeisenä työmuotona ovat yksittäisen oppilaan sekä ryhmien ohjauskeskustelut oppilaanohjaajan kanssa. Oppilaanohjaaja keskustelee oppilaan tai ryhmän kanssa tarvittaessa koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä antaa koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvää ohjausta erityisesti päättöluokalla. Jokaisella oppilaalla pitää olla riittävästi mahdollisuuksia myös henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaanohjaajan kanssa.

6.2.7. Työelämäyhteistyö

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Omakohtaiset kokemukset ja työelämäntuntemus auttavat oppilaita tekemään tulevaan koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä muutoinkin kuin vain mielikuvien perusteella.

Koko oppilaitoksen tulisi yrittää löytää yhteistyömalleja ympäröivän työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Eri oppiaineiden opetukseen tulisi sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Tämä antaa myös mahdollisuuden eri oppiaineiden ja oppilaanohja-

uksen integrointiin. Mahdollisuuksien mukaan voidaan järjestää oppiainerajat ylittäviä, opettajien yhteistyössä suunnittelemlia retkiä tai vierailuja, joihin liittyviä tehtäviä voidaan hyödyntää eri oppitunneilla.

Yritysyhteistyöhön ja yrittäjyyteen liittyvää materiaalia löytyy Varsinais-Suomen Yrittäjyyskasvatuksen strategiasta ja YES -keskuksen sivuilta (<http://varsinais-suomi.yesverkosto.fi/>) Opetushallituksen opettajan verkkopalvelusta (www.edu.fi) ja Taloudellisen Tiedotustoimiston sivustolta (www.tat.fi/palvelut/opettajille).

6.2.8. TET

Tet -jakson tavoitteena on parantaa oppilaan työelämän tuntemusta ja arvostusta. Tet -jaksolla nuoret saavat käytännössä nähdä, kuulla ja kokea, millaista on työskennellä erilaisissa ammateissa ja erilaisissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilas soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa yhteisössä ja ympäristössä. Omakohtaiset työelämän kokemukset edistävät oppilaan itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja, syventävät työelämä tietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista ja niihin liittyviä valintoja.

Painotus 7. -luokalla on oman lähipiirin henkilöiden työhön tutustumisessa. Tärkeimpänä tavoitteena on harjoitella yhteydenottoa työnantajiin sähköpostitse tai puhelimitse, hyvän käytöksen ja selkeän asian esittämisen taitoja. Vuosiluokkien 8. ja 9. aikana työelämäjakso on pitempi ja keskeistä on oppilaan oman aktiivisuuden lisääntyminen paikan hankinnassa sekä työelämän käytänteisiin ja ammattialojen erilaisiin vaatimuksiin ja työtehtäviin tutustuminen. Yhteistyötä työelämään vahvistetaan myös oppilaanohjaajien vierailulla TET-paikoilla. Yhteiset vierailut työpaikolla ja eri alojen edustajien vierailut koululla vahvistavat työelämäyhteyksiä

Työelämään tutustumisjaksot tulisi kytkeä ohjausprosessiin siten, että niistä olisi hyötyä oppilaan ammatilliseen suuntautumiseen liittyvässä päätöksenteossa. Työelämään tutustumisjaksoja pitäisi valmistella huolella ja niiden jälkeen tulisi varata aikaa kokemusten jakamiseen. Samoin tulisi miettiä, minkälaisilla tehtävillä ja menetelmillä saadaan tet -jakson kokemukset parhaiten palvelemaan oppilaan päätöksentekoa jatko-opintoihin hakeutumisessa.

Tet -jaksoon liittyvää materiaalia löytyy Loimaan seudun TET -torilta (peda.net/veraja/tori/loimaanseutu).

6.2.9. Oppilashuolto

Opiskeluhuollon järjestäminen on kuvattu Loimaan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelmassa 2015.

6.2.10. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Ohjausyhteistyötä tehdään esim. kunnan sosiaali- ja terveystoimen eri toimijoiden, nuorisotoimen ja seurakuntien nuoriso- ja erityisnuorisotyöntekijöiden, työ- ja elinkeinotoimistojen ammatinvalintapsykologien, nuoriso- ja mielenterveysjärjestöjen erilaisten hyvinvointia tukevien hankkeiden kanssa.

6.3. Ohjaus opintojen päättövaiheessa

Yläkoulun ohjauksen tavoitteena on, että oppilas on motivoitunut hakemaan jatko-opintoihin sekä kiinnostunut ja sitoutunut aloittamaan ja jatkamaan opintojaan valitsemassaan koulutuksessa. Tässä vaiheessa oppilas ja huoltajat tarvitsevat tietoa koulutusmahdollisuuksista ja ohjausta oppilaalle sopivien valintojen tekemiseen.

Yläkoulusta toiselle asteelle

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Kevät 8.lk	Alustava palaveri ammatinvalintaan vaikuttavista terveydellisistä tekijöistä Erityisen tuen oppilaan, tämän vanhempien, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen: <ul style="list-style-type: none">alustavaa jatkokoulutuksen suunnittelua Infot toisen asteen opiskelusta 8.luokille	Terveydenhoitajat, koulupsykologi ja opinto-ohjaaja Erityisluokanopettajat, laaja-alaiset erityisopettajat, luokanvalvojat, opinto-ohjaajat Perusopetuksen, lukion ja toisen asteen opinto-ohjaajat
Syyskausi	Yksilökeskustelut yhteishakua varten	Opinto-ohjaajat, tarvittaessa uraohjaaja
Elo-syyskuu	Erityisen tuen oppilaan, tämän vanhempien, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen: <ul style="list-style-type: none">HOJKS -päivitysalustava suunnitelma toiselle asteelleerityisammattioppilaitoksiin	Erityisluokanopettajat, laaja-alaiset erityisopettajat, luokanvalvojat, opinto-ohjaajat

	<p>suuntaavien koulutuskokeiluhakemukset Myös tehostetun tuen oppilaiden HOPS – päivitys</p>	
Loka-marraskuu	<p>Eväitä isoksi – iltakoulu sekä vanhem- painilta päättöluokkalaisille ja heidän huoltajilleen. Info- ja keskustelu yhteis- hakujärjestelmästä</p> <p>Tutustumiset toisen asteen oppilaitoksiin, esim. oman alueen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • LSKKY Taitaja 9, TehoTET ja tutustuminen opiskeluun LSSKY:ssa • Tutustuminen Loimaan luki- oon • kansanopiston, kymppiluokan ja ammattivalmentavan esit- elyt 	<p>Rehtorit, opinto-ohjaajat ja luokanvalvojat</p> <p>Yläkoulujen ja toisen asteen opinto-ohjaajat, tarvittaessa uraohjaaja</p>
Tammikuu	<p>Lisäohjausta tarvitseville tai muuten psykososiaalista tukea tarvitseville oppilaille yksilökeskusteluja ja yhteistapaamisia vanhempien kanssa</p> <p>Mahdollisuus tutustumisiin toisella asteella, esim. LSKKY, Loimaan lukio</p>	Opinto-ohjaajat, kuraattori, luokanvalvojat
Joulu- tammikuu	<p>Koehaku Loimaan lukion tutustumisilta oppilaille ja huoltajille</p>	Opinto-ohjaajat
Tammi-maaliskuu	<p>Lukioon hakeutuvat tekevät ainevalinnat Koulutuskokeilut erityisammattioppilaitoksissa</p>	Perusopetuksen ja lukioiden opinto-ohjaajat
Helmi-maaliskuu	<p>Haku toisen asteen oppilaitoksiin</p>	Opinto-ohjaajat
Maalis-huhtikuu	<ul style="list-style-type: none"> • Pääsy- ja valintakokeet hakutoiveesta riippuen ammattillisissa oppilaitoksissa • joustavaan valintaan osallistuneiden oppilaiden haastattelu 	
Huhti-toukokuu	<p>Oppilashuollolliset siirtokokoukset toisen asteen oppilaitosten kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastaanottavat oppilaitokset sopivat yhdessä yläkoulujen oppilaanohjaajien kanssa ta- paamiset • HOJKS/HOPS -päivitykset toi- sen asteen evästyksin <p>Haku erityisammattioppilaitoksiin. Haku kymppiluokalle/valmentavaan koulutuk- seen halukkaille</p>	<p>Opinto-ohjaajat, kuraattorit, koulupsykologit, kouluterveydenhoitajat</p> <p>Opinto-ohjaajat</p>
Kesäkuu	<p>Jälkiohjaus Luvanmukaisten oppilasasiakirjojen lähettäminen toisen asteen oppilaitoksiin</p>	Opinto-ohjaajat

	Sijoittumistilastot	
Heinä-elokuu	Jälkiohjaus, täydennysshaku, jälkihaut	Etsivä nuorisotyö, uraohjaaja

6.3.1. Yhteishakuinformaatio ja -käytänteet

Oppilaanohjaaja tiedottaa oppilaille yhteishaun valintaperusteet, käytänteet ja aikataulut. Huoltajille annetaan Opetushallituksen tiedote yhteishausta sekä tietoa koulun yhteishakuun liittyvistä käytänteistä. Myös jälkiohjauksesta tiedotetaan.

6.3.2. Tutustumisvierailut ja vierailijäkäynnit

Oppilaanohjauksessa oppilaita valmistetaan opiskeluun seuraavalla kouluasteella ja järjestetään mahdollisuuksia vierailu jatko-oppilaitoksissa. Myös toisen asteen oppilaitokset voivat käydä peruskouluilla esittelemässä tarjontaansa.

Oppilaiden tietoa, käsitystä ja mielikuvia työstä ja ammateista sekä ura- ja koulutusvalinnan pohdintaa voidaan edistää esim. järjestämällä huoltajien ja oppilaiden yhteinen iltakoulu aiheesta.

Materiaalia yritys yhteistyöhön löytyy esim. Taloudellisen Tiedotustoimiston sivuilta (tat.fi) ja YES-keskuksen sivuilta (yesverkosto.fi).

6.3.3. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut

Ohjauksen tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan päätöksiinsä ja valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja että hän oppii keskustelemaan näistä tekijöistä. Jatko-opintojen ja uravaihtoehtojen pohdinta alkaa jo ennen päättöluokkaa ja oppilailla pitää olla riittävästi mahdollisuuksia kahdenkeskisiin ohjauskeskusteluihin päättöluokkien (8.- 9. -luokat) aikana.

6.3.4. Erityistä tukea tarvitsevien ja S2-oppilaiden ohjaus

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. Tehostetulla ohjauksella on tavoitteena oppilaan opintopolun jatkuminen peruskoulun jälkeen, koulutuksellisen syrjäytymisen ja opintojen keskeyttämisen ehkäisy. Keskeistä on oppilaan ohjaami-

nen tarkoituksenmukaiseen paikkaan (oppilaitos, kuntoutus, tutkimus tms.) yhteistyössä ohjaushenkilöstön kanssa.

Oppilaanohjaaja huolehtii oppilaan ja huoltajan luvalla erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tietojen siirtämisestä (mm. HOJKS ja oppimissuunnitelma) perusopetuksesta seuraavaan koulutuspaikkaan ja osallistuu tarvittaessa siirtopalaveriin. Näin varmistetaan tukitoimien jatkuminen heti toisen asteen opintojen alkuvaiheesta lähtien.

6.3.5. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Hyvin toimivalla kodin ja koulun yhteistyöllä tuetaan perusopetuksensa päättävää nuorta jatko-opintoihin liittyvissä valinnoissa. Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajia peruskoulun päättymiseen ja yhteishakuun liittyvistä käytänteistä. Yhteishakua ja toisen asteen valintaperusteita käydään läpi päättöluokkalaisten vanhempainillassa. Huoltajille tarjotaan myös mahdollisuuksia keskustella lapsensa koulunkäyntiin ja jatko-opintoihin liittyvistä asioista luokanvalvojan ja oppilaanohjaajan kanssa. Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajia myös oppilaan hakusuunnitelmista sekä yhteishaun hakukohteista.

6.3.6. Jälkiohjaus

Päättöarvioinnin arvosanojen siirtymisen oikeellisuuden oppilaanohjaaja tarkistaa Opintopolusta toukokuun lopulla Opetushallituksen antaman aikataulun mukaisesti. Yhteishaun tulosten julkistamisen yhteydessä kesäkuussa oppilaanohjaajat käyvät läpi kaikki yhteishakuun osallistuneet oppilaansa ja ovat yhteydessä niihin, jotka eivät saaneet jatko-opiskelupaikkaa ja tarvittaessa myös muihin oppilaisiin.

6.3.7. Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Päättöluokkalaisten ohjauksessa tehdään yhteistyötä erityisesti paikallisten toisen asteen oppilaitosten ja nuorisotoimen kanssa. Oppilaiden on hyvä tutustua uusiin ihmisiin ja oman paikkakunnan nuorille suunnattuihin palveluihin ennen peruskoulun päättymistä. Esimerkiksi iltakoulu (luku 6.3.2.) on oppilaille ja huoltajille hyvä mahdollisuus saada tietoa eri tahojen toiminnasta.

6.4. Ohjaus peruskoulun opintojen jälkeen

Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle on merkittävä vaihe nuoren elämässä. Uuteen opiskeluympäristöön, käytäntöihin ja ihmisiin tutustuminen vie oman aikansa. Siirtymistä tukee peruskoulussa annettava riittävä ohjaus ja tieto opiskelusta toisella asteella. Huoltajien kiinnostus ja tuki ovat myös ensiarvoisen tärkeitä.

6.4.1. Ilman opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus

Loimaan seudulla on Etsivän nuorisotyön toiminta tukemassa niitä nuoria, jotka eivät ole saaneet peruskoulun päättymisen opiskelutai työpaikkaa. Oppilaanohjaaja ilmoittaa etsivälle nuorisotyöntekijälle ilman opiskelupaikkaa jääneen nuoren tiedot Nuorisolain 7c-pykälän mukaisesti.

6.4.2. Jatkosijoittumisen ja toisella asteella opiskelevien seuranta

Perusopetuksen laadun kehittämisessä oppilaanohjaukseen liittyvässä opetusministeriön taustamuistiossa tuodaan esille tarve tukitoimien ja toimenpiteiden seurannan jatkumiseen perusopetuksesta toisen asteen nivelvaiheen yli.

Siirtopalaverien lisäksi toisen asteen ohjaushenkilöstö voi tarvittaessa olla yhteydessä opiskelijan peruskoulun oppilaanohjaajaan turvataksaan sujuvan muutoksen oppilaitoksesta toiseen.

Jatkokoulutukseen sijoittumisen tilaston oppilaanohjaaja laatii kesätyöaikansa puitteissa ja toimittaa oman koulun rehtorille sekä sivistysjohtajalle.

7. OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN JA TOIMIVUUDEN ARVIOINTI

Yhteiskuntarakenteet elävät jatkuvasti ja osana yhteiskunnan rakenteita myös koulun on muututtava. Tämä heijastuu myös ohjauksellisiin tarpeisiin. Ohjauksen toimivuutta on siis kyettävä arvioimaan ja kehittämään. Tärkeitä ohjausjärjestelmän arviointikriteerejä ovat tulokset, prosessi, menetelmät ja aika.

Koulutuksen järjestäjien on arvioitava järjestämäänsä koulutusta ja sen vaikuttavuutta (Perusopetuslaki (628/1998) 21§).

Vuosittain seurattavia indikaattoreita, jotka kuvaavat ohjauksen tilaa ovat esimerkiksi:

- Perusopetuksesta suoraan toiselle asteelle siirtyneiden %-osuus (todellinen siirtymä, tilanne esimerkiksi 20.9.)
- Perusopetuksen lisäopetukseen siirtyneiden % -osuus
- Opiskelupaikkaa vaille jääneet perusopetuksen jälkeen (määrä ja %)
- Vaille peruskoulun päättötutkintoa jääneiden osuus ikäluokasta

Lukuvuoden lopussa on hyvä tarkastella toimintamallien kehittämisen tavoitteiden toteutumista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi seuraavat asiat:

- Nivelvaiheen ohjauksen tehostaminen. Miten toteutunut?
- Perusopetuksen 7 – 9 -luokkien ohjaustoiminnan kehittäminen. Miten?
- Varhainen tunnistaminen ja varhainen puuttuminen. Miten?
- Eryistä tukea tarvitsevien oppilaiden/opiskelijoiden ohjauspalvelujen kehittäminen. Miten?
- Joustavan perusopetuksen toiminnan kehittäminen. Miten?
- Eri kulttuuritaustan omaavien oppilaiden/opiskelijoiden ohjauspalvelujen kehittäminen. Miten?
- Eri hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittäminen. Miten?

Ohjauksen työnjako ja vastuut suunnitellaan oppilaitoskohtaisesti. Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä arvioi säännöllisesti oppilaitoskohtaisen suunnitelman toteutumista.

Opetussuunnitelman ohjausryhmä seuraa ja arvioi ohjaussuunnitelman toteutumista.